

GÖKKUŞAĞI

Çocuk Dergisi

Şimdi
Dayanışma
Zamanı
TÜRKİYE'M

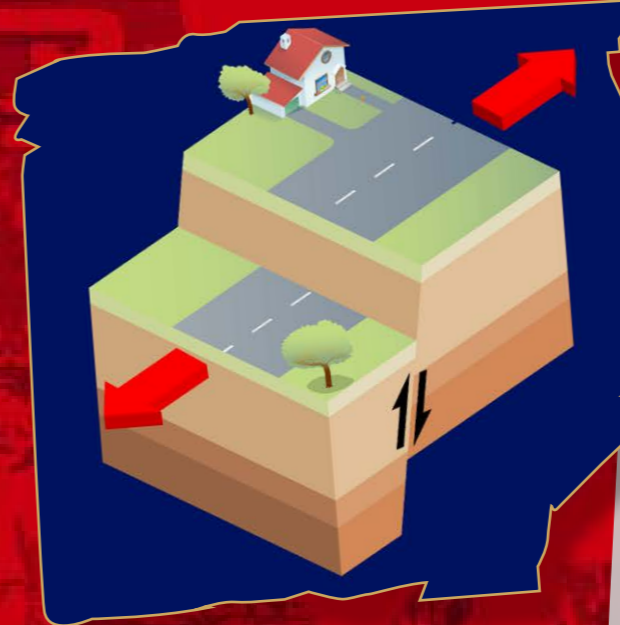
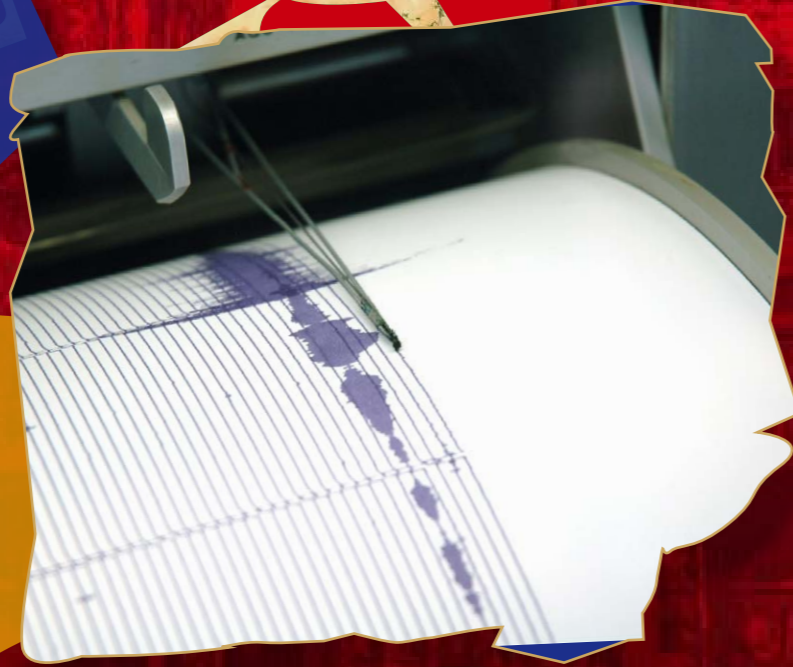


DEPREMLER VE KORUNMA YOLLARI

Deprem, yerkabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle ani olarak ortaya çıkan titreşimlerin dalgalar halinde yayılarak geçtikleri ortamları ve yeryüzeyini sarsma olayıdır.

Dünyada yaşanan doğal afetlerin en korkunçlarından biri depremdir kuşkusuz. Yerin sarsılması doğada hiçbir canlının önüne geçemeyeceği felaketler doğmasına yol açabilir. Bununla birlikte insanlar yaşamında büyük yıkımlara yol açan depremi tanımaya ve onun doğasını çözmeye yönelik çalışmalar yaptı.

Bu çalışmalar arasında yer sarsıntılarını ölçen ve kaydeden bir aygıt olan sismograflar (depremyazarlar) önemli bir yer tutar. Sismograflar deprem, patlama ya da yer sarsan başka olayların neden olduğu yer sarsıntılarını kaydetmekte kullanılan aygıtlardır.



Sismograflar günümüzdeki halini alıncaya değin çeşitli evrelerden geçmiştir. Depremleri ölçmeye yarayan ilk aygıt sismoskop olarak adlandırılmıştı. Bu aygıtlar yer sarsıntılarına ilişkin herhangi bir kayıt yapamıyor, şiddetini belirleyemiyordu. Sismoskoplar yalnızca bir sarsıntının oluştuğunu belirliyordu. Daha sonraları sismometre geliştirildi. Sismometre sayesinde yer hareketlerinin miktarı da ölçülebilir olmuştur.



İlk sismoskopların bir başka örneği de 17. Yüzyılda İtalya'da yapılmıştı. Bu aygıt sarsıldığı zaman içindeki suyu dışarı döküyordu. Bir süre sonra su dolu çanakların yerini cıva dolu olanlar aldı. 1855'te İtalyan Luigi Palmieri, pusulanın farklı noktalarına yönelmiş cıva dolu "U" biçimli tüplerden oluşan bir sismometre yaptı. Yer sarsıldığında cıva elektriksel bir temas sağlayarak aygıtla bağlı bir saatin durmasına neden oluyordu. Böylece bu aygıt depremin ne zaman olduğunu da gösteriyordu.



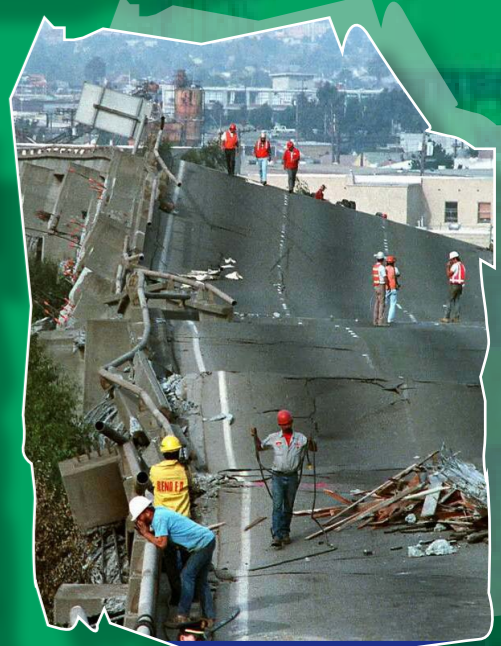


Yer hareketlerinin ölçülmesinde gerekli en temel şey, yer hareket ederken sabit kalacak bir noktanın oluşturulmasıdır. Bu amaca yönelik olarak çeşitli sarkaçlar geliştirilmiştir. Bunların içinde en yaygın kullanılan sarkaçlı saatlerde olduğu gibi sabit bir noktadan tel ya da çubukla asılmış bir ağırlıktan oluşan basit sarkaçtır. Sarkaçların deprem ölçümünde kullanılmaya başlaması sismografların gelişiminde önemli bir rol oynadı.

1880 yılında Japonya'nın Yokohama kentinde şiddetli bir deprem oldu. Bunun üzerine Japonya'da bir sismoloji (deprembilim) kurumu kurulmasına karar verildi. Günümüzde kullanılan modern sismografların ilk örnekleri bu kurumda ortaya çıktı. Bu dönemde geliştirilen aygıtların en önemlilerinden biri de John Milne tarafından gerçekleştirilen yatay sarkaçlı sismograftır.

Richter ölçeği, depremin odak noktasında oluşan enerji miktarına dayanır ve depremin büyüklüğünü ölçer. Bu ölçeğe göre yukarı doğru her bir basamak bir öncekine göre yaklaşık 30 kat daha fazla enerjiyi gösterir. Sözelimi, 7.0 büyüklüğündeki bir deprem 6.0 büyüklüğündeki bir depremin 30 katıdır.

Mercalli ölçeği ise büyüklük değil şiddet ölçer. Görgü tanıklarının gözlemlerine dayanır. Bu ölçeğe göre I şiddetindeki deprem hissedilmez. II'de yalnızca çok az sayıda kimse tarafından binaların üst katlarında hissedilir. III şiddetinde asılı nesnelere sallanır ve IV şiddetinde pencerelerle diğer nesnelere titrer. V şiddetindeki bir depremde sıvalar dökülür, eşyalar devrilir.



VI şiddetindeki bir deprem herkes tarafından hissedilir; duvarda asılı resimler düşer, camlar kırılır. VII'de ayakta durmak güçleşir, binalar hasar görür. VIII'deyse kuleler ve bacalar gibi yüksek yerler geçer. IX şiddetinde depremlerde binalarla köprülerde ağır hasar görülür.

XI'de demiryollarında bükülmeler oluşur ve yeraltı boruları kopar. Mercalli ölçeğine göre en şiddetli deprem olan XII şiddetindeki depremde ise hemen her yerde hasar meydana gelir, geniş alanlarda kaymalar ve hareketlenmeler olur.

Depremden Nasıl Korunuruz?

PLANLAMA:

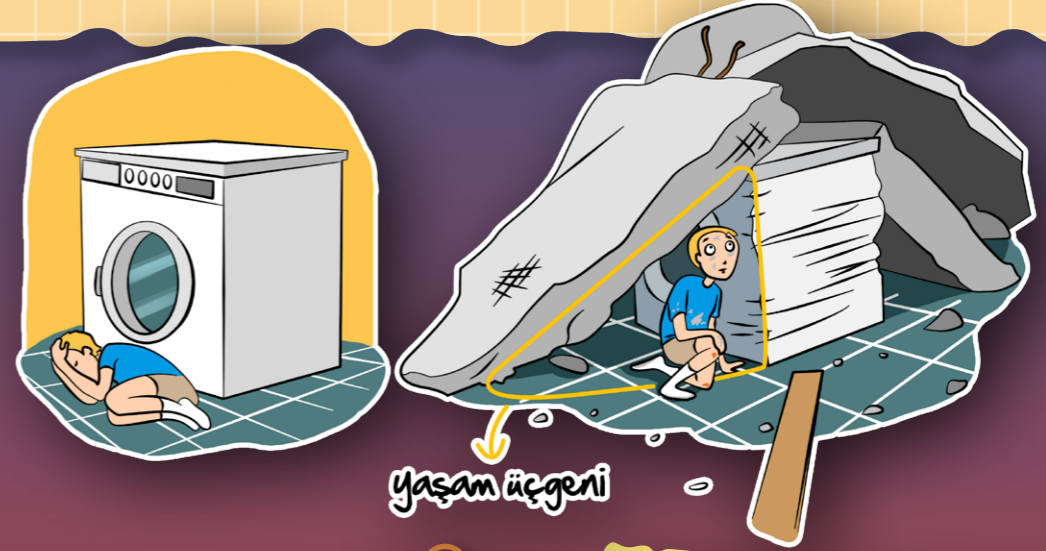
Yaşadığınız / bulunduğunuz mekanı inceleyin. Korunma için bulunacağınız yeri ve olası kaçış yolunu belirleyin.

Eğer bulunduğunuz noktadan kendinizi 10-15 saniye içinde bina dışına çıkartacak ve güvenli bir açık alana ulaştıracak pozisyonunuz varsa bu yolu saptayın. (Bu yöntem sadece giriş altı, giriş ve birinci katta olanlar için geçerlidir.)

Deprem sırasında ilk 10-15 saniye binayı terk edebilmek açısından çok önemlidir. Binalarda yıkıma yol açan unsur, hissettiğiniz ilk sarsıntı değil, binanın rezonansa (deprem dalgalarıyla oluşan kuvvet) girmesidir. Bu da size 10-15 saniyelik süre kazandırmaktadır. Bu süre içinde kaçma eylemini gerçekleştirebilecek bir yöntem bulduğunuzda uygulamaya geçerek zamanı saptayın. Böylelikle hem kesin kaçış sürenizi öğrenebilir, hem de bu süreyi daha da kısaltacak yöntemler geliştirebilirsiniz.



Eğer binayı 10-15 saniye içinde terk edemiyorsanız, kesinlikle merdivenlerden, merdiven boşluklarından uzak durunuz. Asansör bir tuzaktır, kullanmayınız. Yıkılan binalarda en yüksek oranda ölüm ve yaralanma bu noktalarda meydana gelmektedir. Birinci kattan daha yüksekteyseniz atlamayı denemeyiniz.



Yaşam üçgeni

YAŞAM ÜÇGENİ

Bir yaşam üçgeni alanı yaratın. Masa, yatak altı gibi yerler yerine, ağır merkezi yere yakın çelik dolaplar, para kasaları, çamaşır ve bulaşık makinesi gibi nesnelere yanına yatın ve cenin pozisyonu alın. Herhangi bir yıkılma anında bu nesnelere belki ezilecek ama asla yok olmayacaklardır. Yanlarında yaratacağı alan sizin yaşam üçgeniniz olacaktır.

MERDİVEN

Yüksek binalarda yapılması zorunlu olan harici yangın merdivenlerini kullanınız. Demir konstrüksiyondan inşa edilen bu merdivenler, binadan bağımsız olduğu için yıkım darbesinden daha zor etkilenecek ve bağlı olduğu yerden kopması halinde çeperlerindeki kuşaklar nedeniyle düşme anında bir koruma alanı oluşturacaktır. Dahili yangın merdivenleri koruyucu bir alan yaratmayacaktır.

Bulunmamanız gereken bir yer de kapı pervazlarıdır. Kapı pervazlarının taşıyıcı hiçbir özelliği yoktur. Çelik kapılara da güvenilmemelidir. Bunların da taşıyıcı özelliği olmadığı gibi gerektiğinde kırılması mümkün değildir. Ayrıca üzerinize devrilme riski de bulunmaktadır.

DEPREMDEN sonra yaşam

Depremden sonra hepimiz korkarız.
Ama endişelenmeyin...

Duygularınız sizi korumak içindir.

Onları açıklıkla, içtenlikle uygun biçimde ifade edin.
Ailenizle, arkadaşlarınızla duygularınızı, korkularınızı ve kaygılarınızı konuşun. Bağırarak, çığlık atmak istiyorsanız, hiç durmayın. Sarılmaya gereksinim duyuyorsanız, sarılın.

Bunlar, sizin kendinizi iyi hissetmenize
yardım edecektir.

Depremlerden sonra duyduğumuz korkular zamanla azalır. Her birimiz bu tür olaylara farklı tepkiler gösteririz. Uyumakta güçlük çekiyorsanız ya da karanlıktan korkuyorsanız geceleri odanızda küçük bir gece lambası yakabilirsiniz. Yanınıza en sevdiğiniz oyuncakınızı alabilirsiniz ve uyumadan önce mutlu bir öykü okuyabilirsiniz.

Geceleri kabus görüyorsanız, bu da olabilecek bir şeydir. Kabuslarınızı anne babalarınızla, arkadaşlarınızla konuşun. Zamanla bunlar da geçecektir. Ailenizin, arkadaşlarınızın ve öğretmenlerinizin sizi çok sevdiğini unutmayın. Onlar sizi korumak için her şeyi yapacaklardır.

Depremlerden sonra her gün yaptığınız işleri yeniden yapmayı sürdürmek çok önemlidir. Bisiklete binmek, oyuncaklarla oynamak, resim yapmak, arkadaşlarla ve anne babalarla oyun oynamak gibi. Her ay bir kez, ailenizle deprem planını bir oyun gibi uygulayın.

Depremin yaşantınızı durdurmasına izin vermeyin. Evet, onu kontrol edemediğimiz doğru. Ama depremin ardından yeniden kontrolü elimize alabiliriz. Bir şanssızlık sonucu deprem yaşamış olabiliriz. Ancak, deprem planını gerçekleştirebiliyorsak bu olaydan güçlenerek çıkarız ve yeni bir yaşama başlarız.

Kardelen

İkbaharın Habercisi

Bembeyaz karların arasından yukarı doğru başını uzatan güzel mi güzel çiçekleri olan hoş kokulu bir bitki kardelen. Adını, karların arasından bu şekilde yüzeye çıkmasından alır. Kardelenlerin açması, ilkbaharın yaklaştığının işaretlerinden biridir ve çok sevindirici bir haberdir. İlk kardelenleri görenler görmeyenlere hemen haber verir. Ülkemizin farklı yörelerinde "cimbirt", "tamtakırdak", "boynubükük", "değirmengülü" adlarıyla da anılır. Kardelenler, nergislerle akraba olan soğanlı bitkilerdir.

Kardelenlerin çiçeklerinin, üçü diğerlerinden daha uzun olan altı taçyaprağı vardır. Taçyapraklarının dibinde, ucunda ya da her ikisinde birden yeşil lekeler bulunur. Baş aşağı duran ve çana benzeyen çiçekleri güzel kokularıyla arıları kendilerine çeker. Kardelenin çiçektozları, balözünü almak için çiçeklerinin içine giren arıların sırtlarına, bacaklarına yapışır. Arılar bu çiçektozlarını çiçekten çiçeğe taşıyarak onların tozlaşmalarına yardım eder.



Kardelenlerin bir diğer yardımcısı da karıncalardır. Ancak onlar tozlaşmaya değil, meyvelerin içinden çıkan tohumların yayılmasına yardım ederler. Tohumların üzerinde karıncaların yemeyi çok sevdiği lezzetli bir bölüm vardır. Karıncalar, bu tohumları yuvalarına taşırlar. Lezzetli bölümlerini yedikten sonra bu tohumları yuvadan dışarı atarlar. Dışarı atılan tohumlar da 3-4 yıl içinde yeni bitkiler halinde gelişir.

Kardelenler orman içlerinde, dağlarda görülebilir. Dünyada 22 farklı kardelen vardır. Ülkemizdeyse 15 farklı kardelen bulunur. Bunların 7'si yalnızca ülkemizde görülür.

Birçok soğanlı bitki gibi kardelenlerin de soyu tükenme tehlikesi altında. Çünkü yaşam alanları hızla bozuluyor ve doğadan milyonlarca kardelen toplanıyor. Bu da kardelenlerin tükenmesine yol açıyor. Bazı kardelen türleri özel üretim çiftliklerinde de yetiştiriliyor. Buralarda üretilen kardelenler İngiltere ve Hollanda gibi bazı Avrupa ülkelerine de ihraç ediliyor.

KARDELEN Mİ, GÖL SOĞANI MI?

Kardelenler, genellikle göl soğanlarıyla karıştırılır. Bu iki bitkiyi bazı özelliklerinden, kolayca birbirinden ayırt edebilirsiniz.

- Kardelen ve göl soğanının çiçek açma dönemleri farklıdır. Kardelenler kışın ve ilkbaharın başlarında çiçek açar. Göl soğanları sulakalanların yakınında görülür ve ilkbaharın sonlarında çiçek açar.
- Kardelenlerin çiçeklerinin taçyapraklarının üçü diğerlerinden daha uzundur. Oysa göl soğanlarının taçyapraklarının tümü aynı boydadır.



“ Sevgili Çocuklar
Dergimizi
OKUYALIM
OKUTALIM
Sevdiklerimizle
Paylaşalım ”

FOTOĞRAFİNIZI YOLLAYIN KARİKATÜRÜNÜZÜ ÇİZELİM



MİRAY ELİĞÜR - TRABZON



Sevgili çocuklar
“Fotoğrafınızı Yollayın
Karikatürünüzü Çizelim”

Sayfalarımızda siz de yer almak istiyorsanız, fotoğraflarınızı gönderin, karikatürünüzü yayınlatalım.

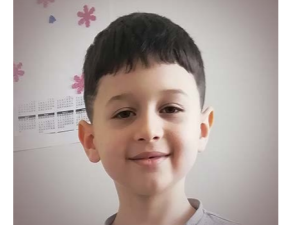
cengiz.ckc@gmail.com

FOTOĞRAFİNIZI YOLLAYIN KARİKATÜRÜNÜZÜ ÇİZELİM

ÇİZEN: ZAFER TEMOÇİN



BELİNAY AVCI - BALIKESİR



ÖMER GÜLER - ÇERKEZKÖY



NEFES İLGIN KAYABER - BANDIRMA



MAZLUM EPAYDIN - BATMAN

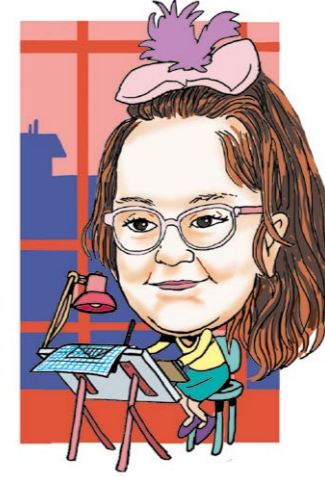


ZEYNEP SARE UYSAL - KOCAELİ



HASAN ALİ YILDIRIM - ADANA

FOTOĞRAFİNIZI YOLLAYIN KARİKATÜRÜNÜZÜ ÇİZELİM



DENİZ ECE ALEMDAR - BURSA



AVZEM VERGİLİ - İSTANBUL



MİRAY ELİGÜR - TRABZON



ADA KAYMAK - ALİAĞA



EGEMEN ALKAN



EYLÜL ALKAN

Şimdiki zaman cümlelerinin olumsuz biçimi

Daha önce de öğrendiğiniz gibi; içinde **“am, is, are”** olan cümlelerde bu sözcüklerin yanına **“not”** sözcüğü getirilerek, cümle olumsuz hale getirilir. Şimdiki zaman cümle kalıplarında da **“am, is, are”** kullanıldığı için, bu cümleler aynı şekilde olumsuz hale getirilir. **“Is, are”** ile not sözcüklerinin birleştirilerek kısaltılabildiğini biliyoruz, bu cümlelerde de aynı şekilde kullanılabilir.

Is he eating an egg? No, he is not eating an egg.

(İz hi iding eg?) (No, hi iz nat iting en eg.)

O bir yumurta mı yiyor? Hayır, o bir yumurta yemiyor.



Are they writing a letter? No, they aren't writing a letter.

(Ar dey vrayting e letir?) (No, dey arin't vrayting a letir.)

Onlar, bir mekup mu yazıyor? Hayır, onlar bir mektup yazmıyorlar.



Are you drinking coffee? No, I am not drinking coffee.

(Ar yu drinking kafi?) (No, ay em nat drinking kafi.)

Kahve içiyor musun? Hayır kahve içmiyorum.



Is the old man sleeping? No, he isn't sleeping.

(İz the old men sliping?) (No, hi izn't sliping.)

Yaşlı adam uyuyor mu? Hayır, uyumuyor.



Is the dog eating food? No, it isn't eating food.

(İz the dog iting fuud?) (No, it izin't iting fuud.)

Köpek yemek yiyor mu? Hayır, yemek yemiyor.



Near “yanında, yakınında”

Sevgili çocuklar, daha önceki derslerimizde **“in, on, under”** edatlarını öğrenmiştik. Şimdi ise **“yanında, yakınında”** anlamına gelen yeni bir edat öğreneceğiz. Yeni sözcüğümüz **“near”** (niir). Gelin hep birlikte bu edatın nasıl kullanıldığını öğrenelim.

Near the door	(Niir dı door)	Kapının yanında, kapının yakınında
Near the car	(Niir dı car)	Arabanın yanında
Near the man	(Niir dı men)	Adamın yanında
Near the window	(Niir dı vindov)	Pencerenin yanında

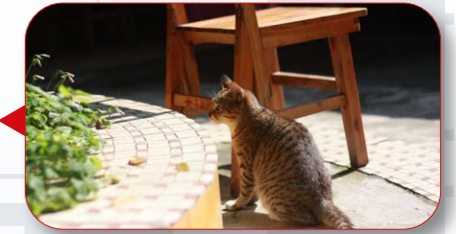


The vegetables are near the bowl.

(Dı vecitbilz ar niir dı bovl)
Sebzeler kaseinin yanındadır.

The cat is near the chair.

(Dı ket iz niir dı çeyir)
Kedi sandalyenin yanındadır.



Is there a cinema near the bank?

(İz deir e sinema niir dı benk)
Bankanın yanında bir sinema var mı?



Our house is near the tree.

(Avır haus iz niir dı tri)
Evimiz ağacın yanındadır.



The cat is near the brown dog.

(Dı ket iz niir dı broun dog)
Kedi kahverengi köpeğin yanındadır.



There is a big restaurant near the museum.

(Deir iz e big restrınt niir dı myuziyım)
Müzenin yanında büyük bir restoran var.



BOYAMA

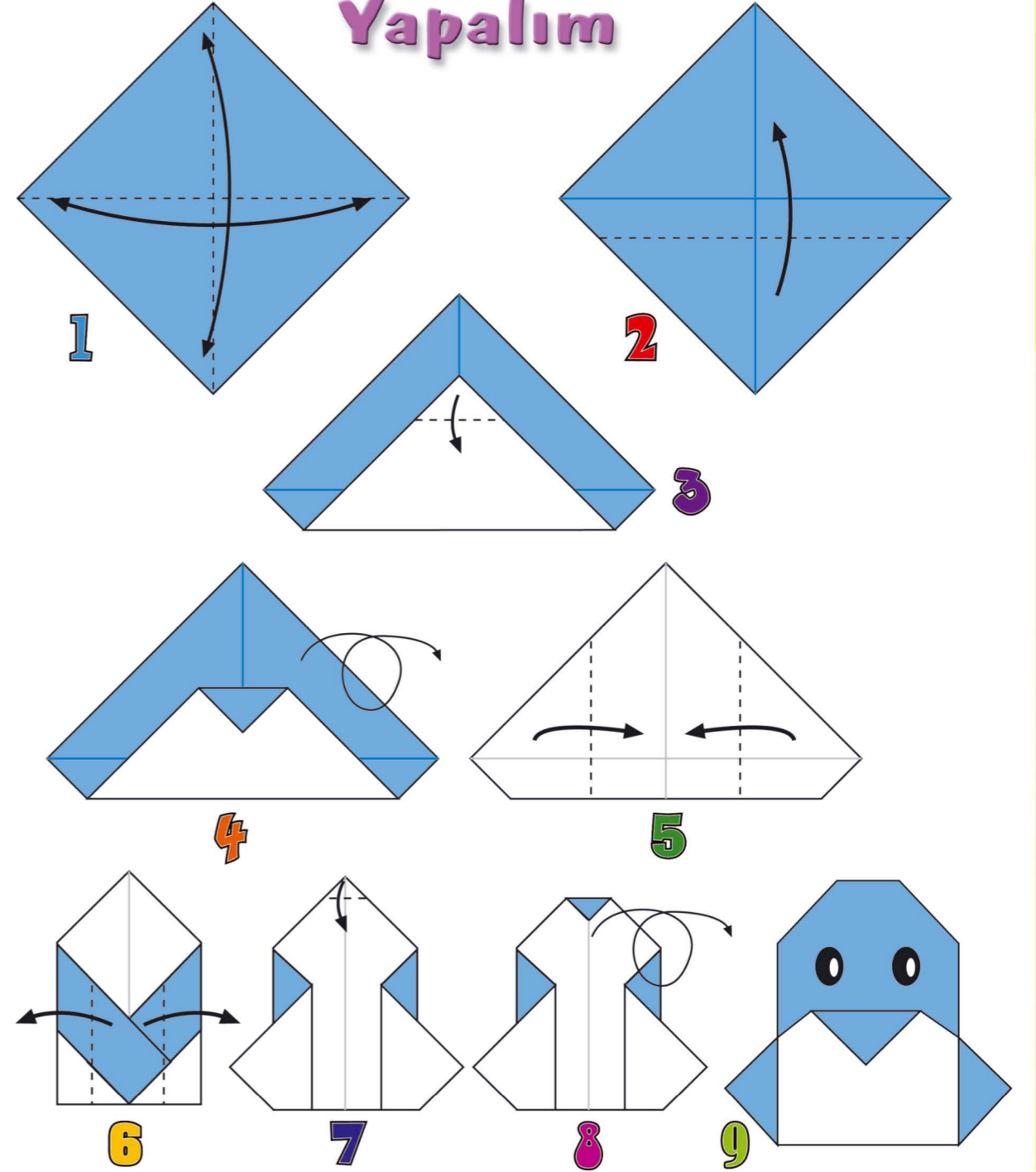
Sevgili arkadaşlar, boya kalemlerinizi hazırsanız, aşağıdaki resmi en sevdiğiniz renklerle boyayabilirsiniz.



ORİGAMI

Sevgili arkadaşlar, kağıtlarımızı kare şeklinde kesip hazırladıktan sonra, aşağıdaki adımları takip ederek kağıttan penguen yapalım.

Penguen Yapalım



Origami, Japonca "ori" (katlamak) ve "gami" (kağıt) sözcüklerinin birleşiminden meydana gelmiştir ve kağıt katlama sanatına verilen addır.



En Eğlenceli

Kuklalar

Bir kutuya konmuş ya da bir çengele asılmış kukla gördünüz mü hiç?



Cansızca yatan tahta ya da bez parçasıymış gibi görünür. Kollarını sarkıtmış, başını bükmüş öylece durur. Oysa aynı kukla, daracık tiyatro sahnesinde, kuklacının sayesinde gözlerimizin önünde canlanır. Her kukla, sanki gerçek bir oyuncuymuş gibi bizi kimi zaman güldürür, kimi zaman hüznendirir, kimi zaman da korkutur.

Birçok halkın geleneksel gösteri sanatları arasında yer alan kuklacılık ve kuklalar, yüzyıllardır var. Televizyonun olmadığı dönemde, seyirlik oyunların bir kısmı kuklalarla gerçekleştiriliyordu. Şimdi her evde bir televizyon var ve kuklalar eski çekiciliğini kaybetmiş gibi görünüyor. Ama yine de nerede bir kukla görsek heyecanlanıp, izlemeye koştuğumuza göre, onlar daha uzun yıllar bizimle birlikte yaşamaya devam edecek gibi.

Kuklalar, genellikle tahta, bez, son yıllarda da plastik gibi malzemelerden yapılır. Bu cansız oyuncuları, birkaç sınıfta toplayabiliriz.

İple oynatılan, ele geçirilen, parmağa takılan kukla çeşitleri var. Bunlar arasında en köklü geçmişi olan ipli kukla.

Bu tür kuklaların genellikle dirsek ve dizleri eklemli olan kolları ve bacakları, tahta gövdeye menteşelerle tutturulur. Tahta, pişmiş toprak ya da karton gibi malzemelerden yapılan baş kısmıysa içinde rahatça dönebileceği bir boşluğa sokulur. Bacaklar iplerle asılır, ayak tabanlarına, hareketler daha doğal görünsün diye ağırlık yapan kurşun parçalar konulur.

Kuklaların ellerine ve ayaklarına bağlı ipler, oynatılmalarını kolaylaştıran "hamut" ya da "istavroz" denen bir tahta parçasına bağlanır.



El kuklalarını oynatmaksa daha basittir. Kuklacı, el kuklasını tıpkı bir eldiven gibi eline geçirerek oynatır. İşaret parmağı başın içine, başparmak kuklanın bir koluna, orta parmak da öteki koluna girer.





Kuklalar, çok eski zamanlardan beri var. Eski Yunan'da ipli kuklaların çok yaygın olduğu, çocukları olduğu kadar büyükleri eğlendirmek için de oynatıldığı biliniyor.



Ortaçağ Avrupası'ndaysa kukla tiyatroları, kent kent dolaşır ve kahramanlık öykülerinden esinlenmiş oyunları sahneye koyarlardı.

Japonların da adına "Bunraku" denen geleneksel bir kukla tiyatrosu geleneği var. Burada kuklalar, sahnede gerçek kişiler varmış izlenimi vermek için incelelikle geliştirilmiş. Ağızları, gözleri, hatta ellerinin parmakları bile hareket edebiliyor. Ne var ki bu kuklaları oynatmak çok zor. Çünkü her kukla için üç oynatıcı gerekiyor.

Türklerde de çok eskiden beri kuklaların var olduğunu biliyoruz. Ne Osmanlı ne de Cumhuriyet tarihinde profesyonel anlamda kukla tiyatrosu olmasa da, geleneksel yaşamda, düğünlerde, eğlencelerde sıklıkla karşılaşılan bir oyun türüydü kukla tiyatroları. Hatta "Karagöz" ve gölge oyunundan çok daha eskilere uzanan bir tarihe sahip kuklalar.

Halk öykülerimizde Keloğlan, gölge tiyatromuzda Karagöz, ortaoyununda Pişekar neyse geleneksel kukla tiyatromuzda da "İbiş" odur.

El kuklalarından olan İbiş, ortaoyununda olduğu gibi, burada da konağın kahyasıdır. Her önüne gelene eğilmekten sallabaş olur, her eğilişte şapkası başından düşer; ya evin hanımına, ya hanımın kızına, ya da kendisi gibi evin hizmetçisine aşiktir. Sevgilisinin karşısında eğilir, bükülür, utanır, sıkılır ama sonunda bir öpücük almadan bırakmaz onu.



El kuklasının yanı sıra kukla tiyatrosunun, ip kuklası, bez kuklası gibi çeşitleri vardır.

Halk oyunlarında kullanılan "çatal adam kuklası" çok ilginçtir. Oyuncu, arkasına yerleştirilen kendi boyutundaki manken kuklayı, oyuncunun elleri ve ayaklarıyla kuklanın elleri ve ayakları arasında bağlanan iplerin yardımıyla hareket ettirir. Böylece oyuncu hangi hareketi yaparsa, kukla da iplerin yardımıyla aynı hareketi yapar ve sahnede aynı dansı oynayan iki halk oyuncusu yanılması yaratılır.

Anadolu'daki kukla çeşitlerine son olarak da kaşık kuklası eklenebilir. Kaşık kuklası, büyük tahta kaşıklara insan yüzü çizerek ve onları süsleyerek yapılır.

Siz de eğer isterseniz evde eski çoraplarınızı kullanarak kuklalar yapabilirsiniz. Elinize geçireceğiniz çoraplara kaş, göz yaparak onlara can verebilirsiniz.

Gereksininiz olan tek şey biraz düş gücü.



SOFRALARIMIZDAKİ EKMEK

Sabah, öğle, akşam hemen her öğünde soframızdaki yemeklerin çeşidi ne olursa olsun vazgeçemediğimiz bir yiyecek var; beyaz ekme, kepekli ekme, çavdar ekmeği, lavaş vb. İster beyaz, ister kepekli olsun ekme yalnızca yiyecek değil, yaşamımızda yer alan bir kültür nesnesidir aynı zamanda.



Atasözlerine, deyimlere bile konu olmuştur. Ekmeğini taştan çıkarmak, ekme aslanın ağızında, ekme kavgası, ekmeğiyle oynamak...

Ekmeğin ilk olarak ne zaman ve nerede yapıldığı kesin olarak bilinmiyor bugün. Bilinense ilk ekmeğin milattan çok önce yapılmış olması.

Ö günden bugüne dek de sofraların en aranan besini oldu ekme. Eskiden ekme her ailenin kendi pişirdiği bir yiyecekti. En yakındaki de-



ğirmene götürülen buğday, çavdar gibi tahıllar burada ağır değirmen taşının yardımıyla öğütülür ve un haline getirilirdi. Una dönüşen tahıllar sonra bir elekten geçirilerek ayrılır, kepek olarak adlandırılan kabuk kalıntıları undan ayrılırdı.

Rüzgâr, ya da akarsuların enerjisiyle çalışan bu değirmenler yüzyıllarca varlıklarını sürdürdü.

Günümüzde öğütme işini, eski zaman değirmenlerinin yerine un fabrikaları yapıyor artık.

Değirmencinin işiniyse buğday tanelerini gittikçe daha ince öğüten sıra sıra dizilmiş oluklu, silindir biçimindeki öğütme makineleri devraldı çoktan.

Ekmeğin yapılış şekli değişse de, ekme yapmak için kullanılan malzeme fazlaca değişmemiştir. Uzun süre başta kırsal kesimde olmak üzere evlerde gerçekleştirilmmişti ekme üretimi.



Bunun için 100 birim un, 60 birim su, 2 birim tuz ve 1 birim mayanın karıştırılmasıyla ekme hamuru elde edilmişti.

Bu şekilde elde edilen hamur, dinlenmeye ve mayalanmaya bırakılır; sonrada fırında pişirilirdi. Pişirme işlemi ekmeğin hem içine hem de kabuğuna özelliklerini verir. Pişirme sayesinde ekme hamurunun midede kolay sindirilmesini sağlarız. Çiğ hamurun sindirimi zor olduğundan karın ağrıları yapabilir.

100 gramlık bir ekmeğin kalori değeri 240 kcal (kilokalori)'dir. Günümüzde ekme, fırınlarda ve ekme fabrikalarında yapılıyor.

İster fabrikada yapılsın isterse fırınlarda üretilsin, belli başlı üretim süreçleri değişmez. Hamurun hazırlanması, ekme teknesi içinde yoğrulması, mayalanma, hamurun küçük parçalara bölünmesi bu sürecin bölümleridir.

Küçük parçalara bölünen hamurlar, üretilen ekmeğin cinsine göre biçimlendirilir ve son olarak da pişirilir. Dünyada sayılamayacak kadar çok ekme çeşidi vardır. Bununla birlikte bunları iki temel grupta toplamak mümkün: mayalı ekme ve mayasız ekme. Birçok ülkede üretilen yufka ekmeği buğday ya da mısır unundan yapılan mayalanmamış bir hamurdan hazırlanır.

Eskiden kızgın taşların üzerine ya da özel bir tandırın duvarlarında pişirilen bu ekme günümüzde de demir sac-lar üzerinde pişirilir. Hintlilerin şapatileri, Meksikalıların tortillaları gibi bunlar da mayasız yufka ekmele-ridir. Mayasız ekme ince ve hafiftir, az pişmiş olarak yenir.

Mayalı ekme, gerek biçimleri, gerekse ekmeğe eklenen temel katkı maddelerinin sağladığı lezzetler açısından daha çok çeşitlidir. Cevizli ekme, tahinli ekme, ilk akla gelen örneklerdir.



Ekme üretimi yüzyıllardır insanların uğraştığı bir meslek olsa da, ekme pek az değişikliğe uğramıştır. Ekmeğe yaşanan en önemli gelişmeler daha kaliteli un elde etmek ve üretimin makineleşmesidir.



Rio 2

Hayvan dostlarımızı animasyon dünyasında izlemek ayrı bir keyif. Rengarenk doğa eşliğinde, büyülmüş bir atmosferde yaşanan maceralar, hem keyfimizi yerine getiriyor hem izlemeye doyamayacağımız bir seyirlik sunuyor. Rio'da mutlu bir yaşam süren Mavili, Harika ve üç yavrusunun, Amazon ormanlarına yapacakları ilginç yolculuğa eşlik etmek isteyenler, enfes bir maceraya hazır olsunlar!

Mavili ve Harika, üç çocukları ile beraber türlerinin son örnekleri olduklarını sanarak Rio de Janeiro şehrinde mutlu mesut bir yaşam sürerken, Mavili'yi büyüten Linda ve kocasını televizyonda görürler. Linda ve kocası Tulio, Amazon ormanlarında bir keşfe çıkmışlar ve soyları tükenmek üzere olan mavi Makav kuşlarına ait yeni bir iz bulmuşlardır. Bunu duyan Harika, yavrularının karakterleri gereğince özgür ve vahşi yaşamlarına adapte olmaları gerektiğini düşündüğünden, Amazon ormanlarına yapılacak bir yolculuk hevesi içindedir. Başlangıçta yolculuğa çekimser bakan Mavili, Harika ve çocuklar için her şeyi yapmaya hazır olduğundan durumu kabullenir ve hem doğa tatili yapmak hem kendi türlerini bulmak için hep birlikte Amazon'a doğru yola çıkarlar.

Keyifli ve bir o kadar da tehlikeli bir maceraya için Amazon ormanına yolculuğa çıkan aile, engin ormana ulaştıklarında, yeni bir dünya ile karşılaşır. Özellikle bir şehir kuşu olarak yetişen Mavili, doğa şartlarına ayak uydurmada biraz zorlansa da, sonunda toparlar ve kendini yuvaları için verilen bir savaşın tam ortasında bulur. Mavili, ailesini kaybetme korkusuyla yüzleşecek; ailenin geri kalanı da alışık olmadıkları bu vahşi hayatta kendilerini bekleyen her türlü değişikliğe uyum sağlamayı öğrenmek zorunda kalacaktır.

Doğayı kendi çıkarları için katletmeye çalışan insanlara karşı, yuvalarını sonuna kadar savunan kuşlar ve onlara yardım etmeye çalışan bir grup iyi insanın mücadelesini izleyeceğiniz filmin, mavi kuşların özgürce uçabilmesini hevesle bekleten bir tarafı var. Sevimli mavi kuşlar özgürce uçuşsun diyenler, Rio 2'yi sakın kaçırmayın! İnternet üzerinden ücretsiz izleyebilirsiniz.

Her hayvan, kendi doğasında özgürce yaşadığında mutludur!

ALFRED WEGENER VE KITALARIN KAYMASI



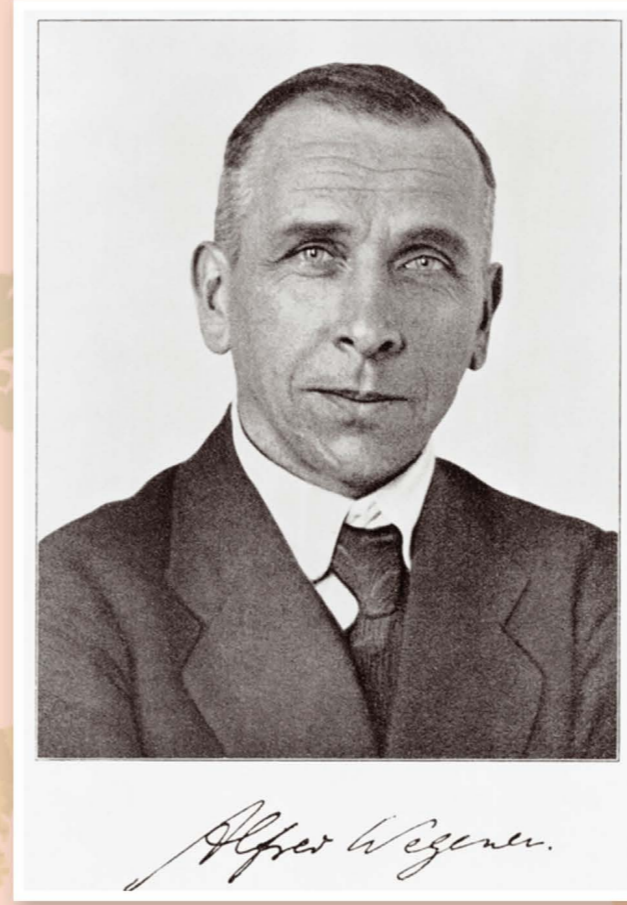
Toplam beş kıta ve bunların çevresindeki adalarla yeryüzü, durağan bir yapıya sahip gibi görünür. Ama bu sizi yanıltmasın. Dünyanın bu en sağlam zeminleri, aslında suyun üzerinde yüzen bir gemi gibi hareketli.

Elbette durum, söz konusu olan kıtalar olduğu için biraz daha farklı. Günümüzden milyonlarca yıl önce Dünya'yı ziyarete gelseydik, karşımıza şimdikinden çok daha farklı bir manzara çıkardı. O dönemlerde kara parçaları tek bir kütle halinde bulunuyordu. Bu süper kıtayı da günümüz okyanuslarından çok daha büyük, dev bir okyanus çevreliyordu. Zamanla bu kıtalar kayarak yer değiştirdi ve Dünyamız bugünkü görünümüne kavuştu. Bu görüşü ortaya atan ilk kişi Alfred Wegener'di.

20. yüzyılın başında Alfred Wegener, Afrika'nın batı kıyısıyla Güney Amerika'nın doğu kıyısı arasındaki benzerlik karşısında şaşkına döndü. 1915'te kıtaların kayması adlı kuramını yayımladı.

Bu kuram şu anki bütün kıtaların geçmişte bir zamanlar tek bir büyük kara parçasının (Pangaea) parçaları olduğunu ortaya koyuyordu. Bu kurama göre Pangaea daha sonra ayrı kara parçalarına bölünmüş, bu parçalar birbirlerinden uzaklaşmış ve en sonunda bugünkü kıtalar oluş-

muştu. Wegener'in kuramı, kıta kaymalarının ar-
dında yatan mekanizma için bilimsel bir açıklama yapmayı o dönemde başaramadı.



Buna karşın bu kuram, yerbilimlerinde neredeyse bir devrim yarattı. Bununla birlikte Wegener'in kuramı, döneminde büyük tartışmalara neden oldu. Alfred Wegener'in düşünceleri, bir süre sonra farklı bir biçimde yeniden gündeme gelecekti. Yerbilimlerinin gelişmesiyle, 1960'lı yıllarda "levha tektoniği" doğdu.



Buna karşın bu kuram, yerbilimlerinde neredeyse bir devrim yarattı. Bununla birlikte Wegener'in kuramı, döneminde büyük tartışmalara neden oldu. Alfred Wegener'in düşünceleri, bir süre sonra farklı bir biçimde yeniden gündeme gelecekti. Yerbilimlerinin gelişmesiyle, 1960'lı yıllarda "levha tektoniği" doğdu.



BİL-BUL-ÇİZ-ÇÖZ

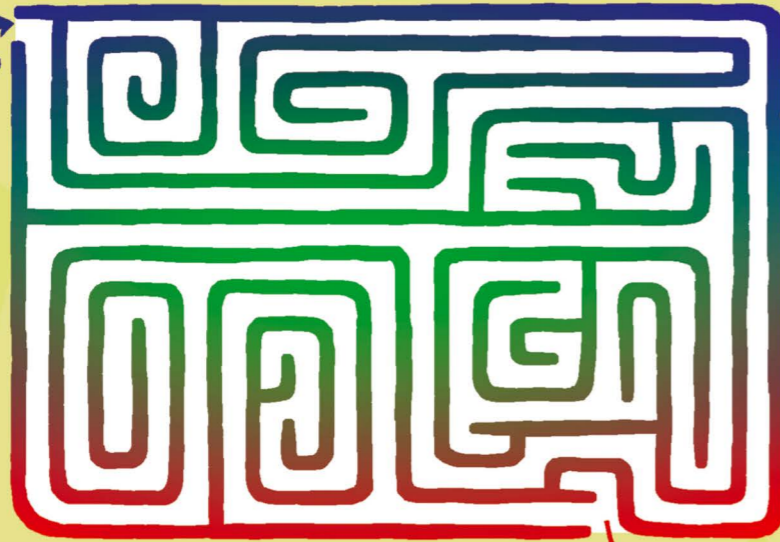
Ayı'ya, mağarasına gitmesi için yardım eder misin?



İki resim arasındaki 7 farkı bulun.



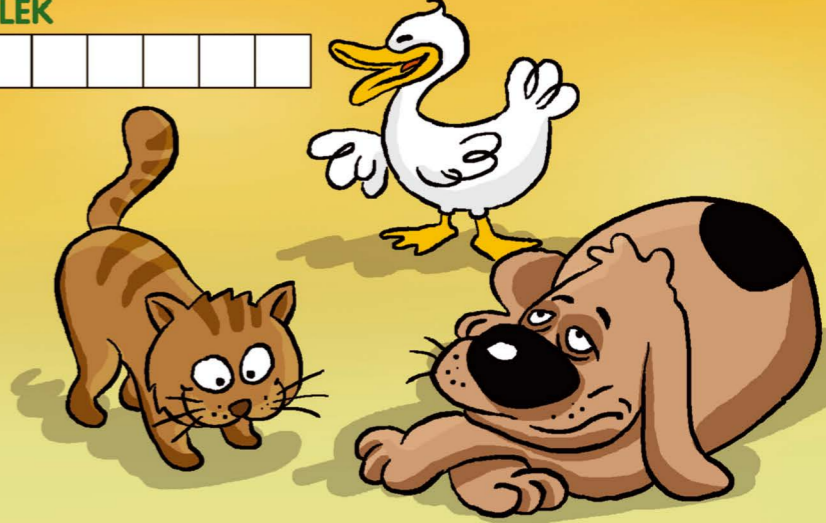
Topu kaybolan çocuğa bulması için yardımcı olur musun?



Aşağıda karışık olarak yazılmış hayvanlar isimleri hangileri acaba?

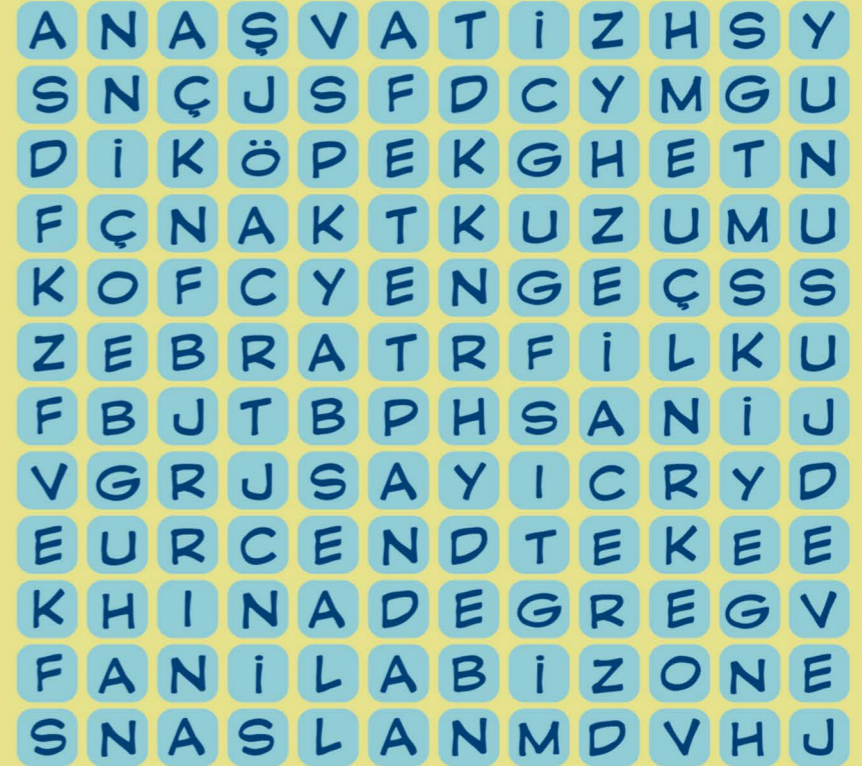
- 1 LİKİT 2 FÜRAZA 3 DÖRKE
4 URNAGUK 5 RABEZ 6 KELYEL
7 TIMAR 8 ŞATNAV 9 DİKE
10 KİNE 11 BEKELEK
12 RABAĞUK
13 NAMYUM

Cevaplar: 1-TILKİ, 2-ZÜKAFİ, 3-ÖRDEK
4-KANGURU, 5-ZEBRA, 6-LEYLEK, 7-MARTİ,
8-TAVŞAN, 9-KEPİ, 10-İNEK, 11-KELEBEK,
12-KURBAĞA, 13-MAYMUN



Aşağıda isimleri yazılı olan hayvan isimlerini yandaki kutucuklarda soldan-sağa, sağdan-sola, yukarıdan-aşağıya, aşağıdan-yukarıya ve çapraz olarak bulup işaretleyin.

ASLAN
AT
AYI
BALİNA
BİZON
DEVE
FARE
FİL
FOK
GERGEDAN
GEYİK
KEDİ
KÖPEK
KURT
KUZU
SİNCAP
TAVŞAN
TEKE
YENGEÇ
YUNUS
ZEBRA



SAĞLIĞIMIZ

C VİTAMİNİ NEDEN GEREKLİ?

Vitaminlerin tümünün vücutta üstlendikleri çok önemli görevler var, ancak kuşkusuz bunların en çok bilinenlerinin başında C vitamini, ya da kimyasal adıyla askorbik asit geliyor. Çoğumuzun aklına bugün C vitamini dendiğinde, soğuk algınlığı tedavisi geliyor olsa da, bu vitaminin vücut işlevleri üzerinde çok daha önemli görevleri var. C vitamini vücutta üretilmediğinden, besinler yoluyla alınması zorunlu. Aslında birçok hayvan kendi gereksinimi kadar C vitamini üretebilme yeteneğine sahip. Ancak insan, maymun ve Guinea Pig adı verilen canlı türü bunu yapamıyor.

SAĞLIKLI BESLENME İÇİN TAZE MEYVE-SEBZE

C vitamininin, kolayca bozulan bir kimyasal yapısı var. Besinler doğrandığında, havayla karşılaştıklarında, pişirildiklerinde, dondurulduklarında ya da suya bırakıldıklarında C vitamini hemen bozulmaya başlıyor. Bu nedenle meyve ve sebzeleri, taze ve çiğ olarak tüketmek gerekiyor. C vitamini, başta portakal, limon gibi turuncgiller ve domates, yeşil biber gibi sebzeler olmak üzere, birçok taze meyve ve sebzede bulunuyor. Günlük C vitamini gereksinimini karşılamak içinse bu tür meyve ve sebzelerin içinde bulunduğu normal bir öğün yeterli. Önerilen miktar, günlük 60 miligram. Bu miktarı alabilmek için çoğu zaman taze meyve ve sebzelerin içinde olduğu normal bir beslenme düzeni yeterli.



Ayrıca karaciğerimiz, üç ay boyunca yetecek kadar C vitamini depolayabiliyor. Ya fazlası? C vitamini suda çözülebiliyor. Bu nedenle, fazlası vücuttan idrarla atılıyor. Normalde besinler yoluyla aşırı miktarda C vitamini almak olası değil. Ancak haplarla dışarıdan alınan yüksek dozda C vitamini, uzun süreli kullanımda önemli sorunlara neden olabiliyor. Dolayısıyla her vitaminde olduğu gibi, C vitamininin de hem azlığı hem de çokluğu farklı sorunlara yol açabiliyor. Sağlıklı kalabilmek için, özel durumlar dışında vitamin haplarına gereksinimimiz yok. Taze besinlerle ve “yemek seçmeden” beslenme alışkanlığı kazanmak, bizi yaşam boyu vitaminlerin azlığından da, çokluğundan da korur.

Lahana ve Karnabahar kardeşliği

Hastalıklara karşı direncimizi artırmak için beslenmemize dikkat ediyor, özellikle de bol C vitamini almaya çalışıyoruz. Şanslıyız! Bugünlerde bol C vitamini içeren sebzelerinin tam zamanı. Özellikle lahana ve karnabaharın!

Lahana

Lahana bitkisinin kısacık bir gövdesi ve birbiri üzerine sıkıca kapanarak gelişen kocaman yaprakları vardır. Yapraklarının üzeri mumsu bir maddeyle kaplıdır. Bu madde, bitkiyi soğuktan korur. Toprağın derinliklerine ulaşan bir kazık kökü, açık sarı renkli çiçekleri ve baklaya benzeyen meyveleri olan lahana, soğuk havalara çok dayanıklı bir bitkidir.

Lahana, yaprakları büyüüp geliştikçe yuvarlak sıkı bir top şeklini alır. Bu toplar, belirli bir büyüklüğe ulaştığında tarladan toplanır. Lahana bitkisi, dünyada en çok Çin, ABD, Hindistan ve Rusya'da; Türkiye'deyse en çok Karadeniz'de yetiştirilir.

Lahana yapraklarında yalnızca C vitamini değil, özellikle gözlerimiz için yararlı olan A ve sinir sistemimiz için yararlı olan B vitaminleri bakımından da çok zengindir. Ayrıca bol miktarda kükürt de bulunur. Evimizde lahana pişerken duyduğumuz koku, içerdiği kükürttten kaynaklanır. Lahana yapraklarından salata, etli ya da zeytinyağlı dolma, turşu, kapuska gibi yemekler yaparız.

Karnabahar

Karnabahar bitkisi lahana bitkisine çok benzer. Ancak karnabahar bitkisinin yediğimiz bölümü çiçekleridir. Karnabahar çiçekleri, sıkıca kümelenmiş halde bulunur ve üzerleri büyük yeşil yapraklarla sarıdır.

Bu büyük yeşil yaprakların üzeri tıpkı lahana yapraklarında olduğu gibi mumsu bir maddeyle kaplıdır.

Bu yapraklar, çiçeklerin güneşten etkilenmesini önler ve beyaz renklerini korumalarını sağlar.



Karnabahar bitkisinin de güçlü bir kazık kökü, ayrıca bol miktarda saçak kökü vardır. Böylece toprağa sıkıca tutunur. Meyveleri de yine lahana bitkisinininkiler gibi baklaya benzer. Karnabahar bitkisi, dünyada en çok Çin, Hindistan ve İspanya'da; Türkiye'deyse en çok Ege Bölgesi'nde yetiştirilir. Karnabahar çiçeklerinde C vitamininin yanı sıra bir B vitamini çeşidi olan "folik asit" de bulunur. Bu vitamin hücrelerimizin yenilenmesinde rol aldığından sağlığımız için çok önemlidir. Ayrıca bol miktarda fosfor içerdiğinden çiçekleri kemiklerimiz için de çok yararlıdır. Bu çiçeklerden salata ya da sıcak yemekler yaparız.

YALANCI MASAL

Resimleyen: Seyhan Çelik



Şimdi size bir masal anlatacağım. Ama masalımı dikkatle dinleyin, aman bir tek kelimesini bile kaçırmayın. Çünkü aslında bu bir masal değil benim iki gözümle gördüğüm şeylerdir, hem de gözlerimi kapattığımda bile görmeye devam ettiğim şeylerdir. Ama gözlerimi aynı anda değil, bir birini bir ötekini kapatarak gördüm bunları.

Evet ne diyordum: Bir keresinde havada uçan iki tane nar gibi kızarmış tavuk gördüm. Ardından ise kocaman bir değirmen taşı, hepsinin ardından ise bir örslle koca bir çekici uçuyordu.

Güneş ortalığı öylesine ısıtmıştı ki, insanların yüzünden boncuk boncuk ter akıyordu. Ama dere buz tutmuştu, çocuklar yürüyerek karşıya geçiyorlardı.

Buzun tam ortasında kocaman bir kurbağa oturmuş kahvesini yudumluyordu.

Kurbağa fincanını yere koyunca içinden kocaman bir tavşan fırladı ve tarlalara doğru koştu. Hoop tavşanın peşinden ayaklarında paten bulunan kaplumbağa kovalamaya başladı.





Kaplumbağa tavşanı kulaklarından tuttuğu gibi yakaladı. Bana inanmıyorsanız yanımdakilere sorun. Çünkü benimle birlikte gemide bulunan herkes bu olaya tanık oldu. Neden mi tarlalarda gidiyorduk, çünkü nehir buz tutmuştu ve yelkenlilerin buzda gidemeyeceğini herkes bilir.

Sonunda dağın yamacına ulaştık. Orada geyik kovalayan bir yengeçle karşılaştık. Hemen yakındaki bir evin damında ise bir inek oturmuş, horoz gibi ötüyordu. Etrafında da keçi büyüklüğünde sinekler uçuşuyordu. Onlardan birkaç tanesini yakaladım ve cebime attım. İşte böyle sevgili çocuklar. Bu masal bitmez böyle uzarda uzar...





İNTERNET DÜNYASI

'E-Atık'lar

E-Atık (elektronik atık), kullanım ömrünü tamamlamış, içerisinde bir veya daha fazla elektrik iletim elemanı bulunduran ürünlere verilen genel ad. Yani bilgisayarlar, televizyonlar, cep telefonları, piller, hatta bazı elektronik oyuncaklar gibi elektronik aygıtlar da kullanılmaz hale geldiğinde elektronik atık oluyor.

E-atıklar daha çok plastik, metal ve camdan oluşuyor. Ancak içerdikleri kurşun, cıva, kadmiyum, fosfor, berilyum gibi zehirli maddeler hem çevre, hem de insan sağlığı açısından büyük tehlike oluşturuyor.

Dünya genelinde elektronik atık miktarı, 30 ila 50 milyon ton arasında ancak bunun sadece 2 milyon

tonu toplanabiliyor. Ülkemizde ise, e-atık miktarı 400 bin ton civarında ve bunun ancak 5 bin tonu toplanabiliyor. Çünkü maalesef ülkemizde "e-atık" tehlikesi pek bilinmiyor.

Peki "e-atık"larımızı ne yapmalıyız?

Bu önemli konuyla ilgili bütün sorularınızı cevaplayacak bir web sitesi var. www.e-atik.com Sitede e-atıklarınızı atabileceğiniz e-atık kutularından bahsediliyor. Bu kutulara atılan e-atıklar ve piller, çevreye zararlı çeşitli atıkların işlendiği merkezlere götürülerek, geri dönüşüm işlemine tabi tutuluyor.

www.e-atik.com



petrol-ış
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası



GÖKKUŞAĞI
Çocuk Dergisi

Petrol-İş Sendikası Merkez Yönetim Kurulu

Genel Başkan
Süleyman Akyüz

Genel Sekreter
Salih Akduman

Genel Mali Sekreter
Erhan Yakışan

Genel Örgütlenme ve
Eğitim Sekreteri
Niyazi Recepkethüda

Genel Yönetim Sekreteri
Ünal Akbulut

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri
Sendikası adına sahibi
Süleyman Akyüz

Yazı İşleri Müdürü
Salih Akduman

Genel Yayın Yönetmeni
Cengiz Çakıcı

İdare Yeri
Altunizade Mah. Kuşbakışı Sokağı
No: 25 Altunizade 81180
Üsküdar / İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (pbx)
Faks: (0216) 474 98 67
www.petrol-is.org.tr

Baskı
Vefa Basımevi
Altınşehir, Şahintepe Mahallesi,
Eski İstanbul Cad. No: 206/A
Başakşehir- İstanbul
Tel: 0212 687 83 32 Pbx